

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SANAT VE TASARIM DERGİSİ

CILT 6
VOLUME

SAYI Özel
NUMBER Sayı

INONU UNIVERSITY
JOURNAL OF ART AND DESIGN

P-ISSN : 1309-9876
E-ISSN : 1309-9884

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ GÜZEL SANATLAR VE TASARIM FAKÜLTESİ

PROCEEDINGS
(BİLDİRİLER KİTABI)

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ GÜZEL SANATLAR VE TASARIM FAKÜLTESİ
ULUSLARARASI SANAT SEMPOZYUMU VE SERGİSİ

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SANAT VE TASARIM DERGİSİ
CİLT: 6 SAYI: Özel Sayı (2016)
ISSN: 1309-9876

INONU UNIVERSITY
JOURNAL OF ART & DESIGN
VOLUME: 6 NUMBER: Special Edition (2016)
E-ISSN: 1309-9884

YAYIN SAHİBİ

İnönü Üniversitesi
Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi
Prof. Dr. A. Metin KARKIN
Dekan

OWNER

Inonu University
Faculty of Fine Arts and Design
Prof. A. Metin KARKIN, PhD.
Dean

EDİTÖR

Yrd. Doç. Dr. Atilla ATİK

EDITOR

Assist. Prof. Atilla ATİK, PhD.

YAYIN KURULU*

Prof. Dr. A. Metin KARKIN
Doç. Dr. Banu MUSTAN DÖNMEZ
Doç. Dr. Bülent YILMAZ
Doç. Dr. Yüksel GÖĞEBAKAN
Yrd. Doç. Dr. Fürüzan ASLAN
Yrd. Doç. Dr. Kader SÜRMELE
Yrd. Doç. H. Serdar MUTLU
Yrd. Doç. Mesut YAŞAR

EDITORIAL BOARD

Prof. Metin KARKIN, PhD.
Assoc. Prof. Banu MUSTAN DÖNMEZ, PhD.
Assoc. Prof. Bülent YILMAZ, PhD.
Assoc. Prof. Yüksel GÖĞEBAKAN, PhD.
Assist. Prof. Fürüzan ASLAN, PhD
Assist. Prof. Kader SÜRMELE, PhD.
Assist. Prof. H. Serdar MUTLU, PhD.
Assist. Prof. Mesut YAŞAR

*Yayın kurulu üyeleri, ünvanları esas alınarak isimlerine göre alfabetik olarak sıralanmıştır.

SEKRETERYA

Yrd. Doç. Dr. Derya KARABURUN DOĞAN

SECRETARIAT

Assist. Prof. Dr. Derya KARABURUN DOĞAN

<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/inustd/index>
adresinden dergiye ilişkin bilgilere ve makalelerin
tam metnine ücretsiz ulaşılabilir.

*All articles in this journal are available free of
charge from*
<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/inustd/index>

İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi yılda iki
kez yayınlanan hakemli bir dergidir.

*Inonu University Journal of Art & Design is peer-
reviewed journal which is published two times a
year.*

Yaygın süreli yayın.

Common periodical.

YAZIŞMA ADRESİ / CORRESPONDENCE ADDRESS

İnönü Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Sanat ve Tasarım Dergisi Editörlüğü
44280 / Malatya – TÜRKİYE
<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/inustd>

Telefon/Phone: (+90) 422 377 31 69 **Faks/Fax:** (+90) 422 341 06 18

DANIŞMA KURULU* / ADVISORY BOARD

Prof. Dr. Adnan TEPECİK (Başkent Üniversitesi)
Prof. Dr. Adnan UZUN (Işık Üniversitesi)
Prof. Dr. Alev KURU ÇAKMAKOĞLU (Gazi Üniversitesi)
Prof. Ali SEVGİ (Başkent Üniversitesi)
Prof. Ata Yakup KAPTAN (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)
Prof. Ayşe ÖZEL (Doğuş Üniversitesi)
Prof. Dr. Aytekin ALBUZ (Gazi Üniversitesi)
Prof. Cemal YURGA (İnönü Üniversitesi)
Prof. Dr. Elmas ERDOĞAN (Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Erhan Vecdi KÜÇÜKERBAŞ (Ege Üniversitesi)
Prof. Ferit ÖZŞEN (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi)
Prof. Dr. Fırat KUTLUK (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Prof. Dr. Gül ÇİMEN (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Gülçin YAHYA KAÇAR (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Haldun MÜDERRİSOĞLU (Düzce Üniversitesi)
Prof. Dr. Hasan ARAPGİRLİOĞLU (İnönü Üniversitesi)
Prof. Dr. Hasan ERKEK (Anadolu Üniversitesi)
Prof. Dr. Hasan YILMAZ (Atatürk Üniversitesi)
Prof. Dr. Hülya İZ BÖLÜKOĞLU (Gazi Üniversitesi)
Prof. Kadir KARKIN (Adıyaman Üniversitesi)
Prof. Dr. M. Cihat CAN (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. M. Faruk ALTUNKASA (Çukurova Üniversitesi)
Prof. Dr. Memduh ÖZDEMİR (Muğla Üniversitesi)
Prof. Dr. N. Oya LEVENDOĞLU ÖNER (Erciyes Üniversitesi)
Prof. Dr. Nurhan TEKEREK (Uludağ Üniversitesi)
Prof. Dr. Orcan GÜNDÜZ (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Prof. Dr. Öner DEMİREL (Karadeniz Teknik Üniversitesi)
Prof. Dr. Richard SMARDON (SUNY-ESF)
Prof. Dr. Robert L. ELLIOTT (Tennessee State University)
Prof. S. Sibel SEVİM (Anadolu Üniversitesi)
Prof. Dr. Serap YANGIN BUYURGAN (Gazi Üniversitesi)
Prof. Server ACIM (İnönü Üniversitesi)
Prof. Dr. Şenel ERGİN (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Prof. Tefik Fikret UÇAR (Anadolu Üniversitesi)
Prof. Dr. Tuluhan YILMAZ (Çukurova Üniversitesi)
Prof. Dr. Türev BERKİ (Hacettepe Üniversitesi)
Prof. Dr. Vedat ÖZSOY (TOBB Üniversitesi)
Prof. Dr. Yalçın MEMLÜK (Ankara Üniversitesi)
Prof. Zehra ÇOBANLI (Anadolu Üniversitesi)
Doç. Dr. Ebru GÖKDAĞ (Anadolu Üniversitesi)
Doç. Dr. Mark CRAWFORD (Tennessee State University)
Doç. Dr. Osman UZUN (Düzce Üniversitesi)
Doç. Rahmi ATALAY (Anadolu Üniversitesi)
Doç. Dr. Zeki DEMİR (Düzce Üniversitesi)

*Danışma kurulu üyeleri, ünvanları esas alınarak isimlerine göre alfabetik olarak sıralanmıştır.

DÜZENLEME KURULU / ORGANIZING COMMITTEE

ONURSAL BAŞKAN:

Prof. Dr. Cemil ÇELİK
Inönü Üniversitesi Rektörü

SEMPOZYUM BAŞKANI:

Prof. Dr. A. Metin KARKIN
Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi Dekanı

SEMPOZYUM SEKRETARYASI:

Yrd. Doç. Dr. Muzaffer YILMAZ
Arş. Gör. Derya KARABURUN DOĞAN
Arş. Gör. Şule SAYAN
Okt. Eda DEMİR TOSUNOĞLU

ÜYELER:

Prof. Dr. A. Metin KARKIN
Doç Dr. Banu MUSTAN DÖNMEZ
Doç Dr. Murat BULGAN
Doç Dr. Yüksel GÖĞEBAKAN
Yrd. Doç Dr. Arda EDEN
Yrd. Doç Dr. Fatih ÖZDEMİR
Yrd. Doç Dr. Kader SÜRMEİ
Yrd. Doç. Serdar MUTLU
Yrd. Doç Dr. Serkan ÇAKIR
Yrd. Doç Dr. Sevtap KANAT
Yrd. Doç. Dr. Muzaffer YILMAZ
Öğr. Gör. Betül YARAR
Öğr. Gör. Necmi KARKIN
Öğr. Gör. Ozan EROY
Öğr. Gör. Ülkü AKKUŞ
Okt. Mehmet Emin ŞEN
Okt. Orçun AKGÜN
Okt. Zafer KILINÇER
Uzm. Eda DEMİR TOSUNOĞLU
Arş. Gör. Derya KARABURUN DOĞAN
Arş. Gör. Şule SAYAN
Arş. Gör. Selin OYAN
Arş. Gör. Mehmet KURTULUŞ

SERĞİ SEÇİCİ KURULU

Prof. Zakir AZİZOV
Doç Dr. Yüksel GÖĞEBAKAN
Yrd. Doç Dr. Fatih ÖZDEMİR
Yrd. Doç. Mesut YAŞAR
Yrd. Doç. Serdar MUTLU

SERĞİ DÜZENLEME KURULU

Öğr. Gör. Bedriye GÖZGÖR
Öğr. Gör. Fazıl ERCAN
Öğr. Gör. Pınar ÇETİNKAYA
Okt. Emine BEKİŞOĞLU
Arş. Gör. Soner ŞANLI

Honorary President:

Prof. Dr. Cemil ÇELİK
Rector of the Inonu University

Congress President:

Prof. Dr. A. Metin KARKIN
Dean of the Faculty of Fine Arts and Design

Congress Secretary:

Assist. Prof. Dr. Muzaffer YILMAZ
R.A. Derya KARABURUN
R.A. Şule SAYAN
Instructor Eda DEMİR TOSUNOĞLU

Members:

Prof. Dr. A. Metin KARKIN
Assoc. Prof. Dr. Banu MUSTAN DÖNMEZ
Assoc. Prof. Dr. Murat BULGAN
Assoc. Prof. Dr. Yüksel GÖĞEBAKAN
Assist. Prof. Dr. Arda EDEN
Assist. Prof. Dr. Fatih ÖZDEMİR
Assist. Prof. Dr. Kader SÜRMEİ
Assist. Prof. Serdar MUTLU
Assist. Prof. Dr. Serkan ÇAKIR
Assist. Prof. Dr. Sevtap KANAT
Assist. Prof. Dr. Muzaffer YILMAZ
Lecturer Betül YARAR
Lecturer Necmi KARKIN
Lecturer Ozan EROY
Lecturer Ülkü AKKUŞ
Instructor Mehmet Emin ŞEN
Instructor Orçun AKGÜN
Instructor Zafer KILINÇER
Instructor Eda DEMİR TOSUNOĞLU
R.A. Derya KARABURUN DOĞAN
R.A. Şule SAYAN
R.A. Selin OYAN
R.A. Mehmet KURTULUŞ

Exhibition Selection Board:

Prof. Zakir AZİZOV
Assoc. Prof. Dr. Yüksel GÖĞEBAKAN
Assist. Prof. Dr. Fatih ÖZDEMİR
Assist. Prof. Mesut YAŞAR
Assist. Prof. Serdar MUTLU

Exhibition Organization Board

Lecturer Bedriye GÖZGÖR
Lecturer Fazıl ERCAN
Lecturer Pınar ÇETİNKAYA
Instructor Emine BEKİŞOĞLU
R.A. Soner ŞANLI

POSTMODERN SANATTA YENİDEN ÜRETİM <i>PARODY PAINTING IN POSTMODERNISM</i> ➤ Elif ÇİMEN, Esra AYDIN, Altay ALDOĞAN	103-108
ÇAĞDAŞ SANAT YAPITLARINDA TEKİNSİZ KAVRAMI VE MEKÂN İLİŞKİSİ <i>ÇAĞDAŞ SANAT YAPITLARINDA TEKİNSİZ KAVRAMI VE MEKÂN İLİŞKİSİ</i> ➤ Emel COŞAN	109-116
ÖZEL YETENEK SINAVINA GİREN MÜZİK ÖĞRETMENİ ADAYLARININ PROFİL ÖZELLİKLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME (İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ) <i>A STUDY ON MUSIC TEACHER CANDIDATES' PROFILES WHO ENTERING THE MUSIC SPECIAL SKILL TESTS (THE CASE OF İNONU UNİVERSİTY)</i> ➤ Engin GÜRPINAR, Cem YURGA	117-124
KAMUSAL ALANDA ÖZGÜRLÜK MÜCADELELERİ <i>THE STRUGGLES OF FREEDOM IN PUBLIC SPACE</i> ➤ Fatih ÖZDEMİR	125-129
ÖLÜMCÜL KADIN (FEMME FATALE) İMGESİNİN RESİM VE SİNEMA SANATINA YANSIMALARI <i>DEADLY WOMEN (FEMME FATALE), CINEMA ART OF PAINTING AND REFLECTIONS OF IMAGES</i> ➤ Fergana KOCADORU	130-135
KAYSERİ'DE BULUNAN İKİ HATUN TÜRBESİNİN DIŞ CEPHE TEZYİNATININ DEĞERLENDİRİLMESİ "Döner (Şah Cihan Hatun) Kümbet ve Şah Kutluğ Hatun Türbesi" <i>EVALVATION OF THE DECORATE THE EXTERİOR OF TWO WOMEN IN KAYSERİ TOMB</i> ➤ Hakan ERKAYA	136-145
FOTOĞRAFİN ÇAĞDAŞ SANAT AKIMLARI İÇERİSİNDE YERİ VE ÖNEMİ <i>UNDERSTANDING THE PLACE OF PHOTO IN CONTEMPOPARY ART MOVEMENTS</i> ➤ Hasibe Nurşen BATUK	146-154
EROL AKYAVAŞ'IN RESİMLERİNDE FIGÜRASYON ÜZERİNDEN DEHŞETİN TEMSİLİ <i>THE REPRESENTATION OF TERROR THROUGH FIGURATION IN EROL AKYAVAŞ'S PAINTINGS</i> ➤ H. Kübra Ergin	155-160
POSTA PULLARI: İŞLEVDEN KOLEKSİYON NESNESİNE DÖNÜŞÜN ÖYKÜSÜ <i>POSTAL STAMPS: BACK STORY FUNCTION FROM THE COLLECTİON OBJECT</i> ➤ Hüseyin DEMİR	161-172
NEŞE ERDOK'UN "ARDAHAN OTELİ" İSİMLİ ÇALIŞMASININ GÖSTERGE BİLİMSEL ÇÖZÜMLENMESİ ➤ Kerem ATAR	173-180
TÜRK SİYASETİNDEKİ VE RESMİNDEKİ BENZER SAVRULMALAR <i>SİMİLAR SNAKİNG IN TURC POLİTİCS AND PAINTİNG</i> ➤ Kerem İŞCANOĞLU	181-186
NOKTA, ÇİZGİ, RENK VE LEKE UNSURLARININ BEDRİ RAHMİ EYÜBOĞLU'NUN "ÇINAR ALTINDA" ADLI RESİM ÖRNEKLEMİ ÜZERİNDEN İNCELENMESİ <i>REANALYSIS OF POINT, LINE, COLOR AND SPOT ELEMENTS BY MEANS OF THE PAINTİNG SAMPLE OF BEDRİ RAHMİ EYÜBOĞLU NAMED "ÇINAR ALTINDA"</i> ➤ Leyla KODAMAN	187-197

KAMUSAL ALANDA ÖZGÜRLÜK MÜCADELELERİ

Doç.Dr. Fatih ÖZDEMİR

İnönü Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi Grafik Tasarım Bölümü

mfatihozdemir@gmail.com

ÖZET

Kamusal alan; bireylerin katılım gösterip iletişim kurduğu, fikir ve eylemlerin özgürce yer bulduğu, herkesin denetimine açık alanlar olarak tanımlanmaktadır. Modern devlet ve halk arasında ilişkinin kurulduğu ve demokrasinin işlediği siyasal alandır. Ayrıca kent için en önemli temsil, sergileme, iletişim ve başlı başına bir performans alanıdır. Bu çerçeveden bakıldığında graffiti; dili, biçimi, üretilişi ve varoluşunu sürdürüş şekliyle, kamusal alanın tam ortasında, kamusal alanın gerçek sahipleri tarafından üretilip yine bu alanın gerçek sahiplerine sergilenen bir sokak sanatıdır. Galerilere hapsedilen, belli bir ücret karşılığında ve sınırlı saatler arasında görülebilen eserler, sanatın aykırı yapısıyla örtüşmeyen, uysallaştırılmış, sınırları belirlenmiş ve ticari birer nesneye dönüşmüş ürünler haline gelmişlerdir. Graffiti, bu noktadan ele alındığında, kendisini tüm bu sistemleştirmeden sıyrarak, varlığını illegal sürdüren, hiçbir ticari amaca hizmet etmeyen, günümüzün “gerçek” sanatı olarak incelenmesi gereken bir konudur.

Anahtar Kelimeler: Kamusal alan, Sokak Sanatı, Graffiti

THE STRUGGLES OF FREEDOM IN PUBLIC SPACE

ABSTRACT

Public space is defined as spaces which exposure to everyone's control, ideas and actions take places in freely, individuals take parts and communicate. It is political space which is connected between modern state and community, and is operated with democracy. Also it is an important presentation, exhibition, communication and performance space. In this context, graffiti is a street art which takes part in the midst of the public space with its language, format and maintenance manner of its existence, is produced by its real owners* and also is exhibited for real owners* of this space. Works confined to galleries, can be seen for a fee and in limited hours have become products turning into non-overlapping with the antithetical structure of art, tamed, bordered and commercial objects. From this perspective, graffiti is a topic which should be studied as today's „real“ art maintaining its existence illegally by avoiding of systematization, not serving for any commercial purposes.

Keywords: Puplic Space, Street Art, Graffiti

İlk resim örneklerinin bulunduğu mağara resimlerinde tüm yapı duvardadır. İnsanın üretme içgüdüğü kendisini tüm sınırlardan ve kurallardan bağımsız tutarak varlığını "duvarda" göstermiştir. Primitif yapısından uzaklaştıkça insan; kültür, toplum, politika, gelenek, ekonomi, sosyal statü gibi kavramlarla kendisini bütünleştirmiş ve duvarı terk ederek daha elit bir tavır olan tuval üzeri yağlı boya mertebesine erişmiştir. Duvar artık sadece tuvalerin sergilendiği mekâna evrilmiş, amaçken, amaca hizmet eden bir araca dönüşmüştür.

1960'lı yılların kültürel dönüşümü, sanatın ve sergileme mekânlarının da sorgulanmasına sebep olmuştur. Minimalizmin de etkisiyle mekân, artık sanatın sergilendiği değil, bizzat sanatın kendisi olmaya başlamıştır. O'Doherty'nin (2010, s. 30) "Beyaz küpün içinde" kitabında da belirttiği gibi, galeriler tıpkı ortaçağ kiliseleri gibi özenli ve katı kurallarla inşa edilmektedir. Amaç, içeriği dış dünyadan soyutlamaktır. Bu sebeple penceresiz, beyaz duvarlı ve tavandan aydınlatmalı olurlar. Galeriler zamandan kendini soyutlamış kutsal varlıkların muhafaza edildiği tapınaklar gibidir. Bu tapınaklar da belli bir zümrenin ritüel bir buluşma mekanıdır ve yalnızca bu zümrenin bakış açısının gerçeklerini destekler ve onların kalıcılığını ve meşrutiyetini onaylar.

Galeride resimler özenle seçilmiş, kusursuz, belli bir disiplin ve düzen içerisinde, aralarında birbirlerini rahatsız etmeyecek kadar boşluklar bırakılmış şekilde sergilenirler. Bembeyaz duvarlar üstünde, yeterince iyi aydınlatılmış birer üstvarlık. Peki, sanat aslında bu kadar steril, bu kadar elit midir? Sanatı kapılar ardında, kamusal alandan uzaklaştırarak dört duvara hapsetmek gerekli midir? Sanat, bu elit tavrından sıyrılıp, galeriler dışında, sokakta, kamusal alanın duvarlarında kendisini var edemez mi? Bu durum sanat eserini itibarsızlaştırır, sanatsal değerini yok eder mi? Bunlar sanat ortamlarında uzun zamandır tartışılan ve cevapları aranan sorulardır. 1980'lere kadar sanatçının ve sanatın bağımsızlığı esasken, 80'lerde sanata sponsor desteklerinin başlaması, sanatın bağımsızlığının satın alınması yani sanatın kamusal alanına satılarak özelleştirilmesi anlamına gelmekteydi. Sanat artık tüm ayrıcalığını ve özgürlüğünü yitirmiş, zengin işadamları ve büyük şirketler tarafından sipariş edilen, küratörler tarafından ürettirilerek galeri denen dükkânlarda satışa çıkarılan "mallar" haline dönüşmüştür. Sanat bağımsızlığını yitirerek, kamusal alan ise özelleşerek ortadan kalkmaya başlamıştır (Ak, 2015).

Gerçek sanat, bireyin kendisini özgürce ifade edebilmesi temelinden beslenir ve bu özgür ifade eylemini engelleyecek her şeyi kendisinden uzaklaştırır. Satılmak için üretilen "şey", eser değil üründür. Sanatçısının özgür iradesi dışında, ticari bir gücün kendisi ile ilgili karar verme yetkisine sahip olan bir ürünün, sanat eseri vasfı taşıyıp taşımadığı tartışılmalıdır. "Satılabilir bir nesnede ahlaki dinamikler aramak, günahların parayla affedilmesine benzer." (O'Doherty, 2010, s. 132)

Ayrıca günümüzde küratörler, neyin sanat olup neyin olmadığına karar verme yetkisine sahip bilirkişiler olarak kabul edilmektedirler. Bu yetkinin onlara kim tarafından, nasıl ve neden verildiği de üzerinde durulması gereken bir noktadır.

O zaman "sanatçı başka bir izleyici kitlesine nasıl ulaşabilir? Azınlığı temsil eden görüşlerini, sistemle işbirliğine girmeden nasıl ifade edebilir?" (O'Doherty, 2010, s. 118) soruna çözüm olarak "kamusal alan" önerilebilir.

Kamusal alan; bireylerin katılım gösterip iletişim kurduğu, fikir ve eylemlerin özgürce yer bulduğu, herkesin denetimine açık alanlar olarak tanımlanmaktadır (Erdoğan, 2009). Modern devlet ve halk arasında ilişkinin kurulduğu ve demokrasinin işlediği siyasal alandır. Ayrıca kent için en önemli temsil, sergileme, iletişim ve başlı başına bir performans alanıdır. Behiç Ak, kamusal alan ve sanat başlıklı makalesinde, Burjuva devriminin en önemli özelliğinin, kamu, devlet ve özel kesin biçimde birbirinden ayırılmış olması olduğundan bahseder. "Kamu"nun İngilizcedeki karşılığı "public", "devlet"in "state", "özel"in ise "private"dır. Fakat bu kavramlar Türkçede kullanılırken "kamu" kelimesinin bir anlam kaymasına uğradığını görmekteyiz. "Türkçede kamu ile devlet çoğu zaman neredeyse aynı anlamda kullanılıyor. Yani "public" kavramının gelişmediğinin bir göstergesi. Bu basit bir dil sürçmesi değil, bir yönetim ideolojisi, yani bir devlet ideolojisi haline gelmiş. Kamu iktisadi teşebbüsleri (KİT) dediğimizde, devletin iktisadi teşebbüslerini kastediyoruz, halkın kontrolünde olan, "public"ın kendi malı gibi hissettiği bir işletmeden bahsetmiyoruz" (Ak, 2015). Habermas' a göre de kamusal alan bireyin varlığını sağlayabildiği, devlet otoritesinden bağımsız, tüm vatandaşlara açık iletişim alanıdır. (2002)

Seth in Arezzo, Italy at Icastica 2015

Sokak sanatı, isminden de anlaşılacağı üzere, sokakta doğan, sokakta büyüyerek yaşayan sanattır. Yerel yönetimlerin sınırları ve sorumluluk alanları içerisinde bulunan ve “devlete” ait olan sokaklar, alt geçitler, üstgeçitler, trafolar, çöp kutuları, ara sokaklardaki duvarlar, otobüsler, metrolar, metro istasyonları, duraklar gibi alanlar, bu sanatın icra edildiği “galeriler”dir. Son yıllarda sokak sanatı festivalleri düzenlenmekte, sokak sanatçıları, resmi izinli ve genelde ticari amaçlı olarak işlerini kamusal alanlarda sergilemektedirler. Fakat aslında sokak sanatı “illegal” olarak, genelde gece yarısından sonra, gizlice ve hızlıca üretilirler. Çünkü sokak sanatı, Graffitinin içine dâhildir, hatta bazı kaynaklarda sokak sanatı; “post graffiti” olarak adlandırılır.

Bordalo II

80'lerde patlayan reklamcılık, tüm sokakların reklamcılar tarafından satın alınıp kullanılması, sanatın eliteleşerek galerilere çekilmesi sonucunda graffiti, sokaklarını geri alabilmek adına bir tepki hareketi olarak yükselmiştir. Sokak sanatının bir anlamda atası olan graffiti, hip hop kültüründen çokça beslenen, bireysel, isyankâr bir harekettir. Alt kültüre mensup gençlerin seslerini duyurabilme, varlıklarını büyük şehir insanlarına kabul ettirebilme çabasıdır. "Dünya tarihinin büyük bir kısmı hakim sınıfların ve aristokratların ağzından yazılmıştır. Graffiti ise kabul görmeyen bir medya aracılığıyla bize seslenir. Kurulu toplumların gazeteleri, magazinleri, kitapları, sanat müzeleri ve reklam büroları var. Duvarlarsa herkese açık" (Kutal, 1998, s. 9).

Son yıllarda adından çokça bahsettiren sokak sanatçısı Banksy, savaş karşıtı, çevreci, hayvan haklarını savunan, çoğunluğu Londra'da bulunan birçok çalışma yapmıştır. 2003 yılında Londra'nın Dalston semtinde, yasal sebeplerden ötürü 3 gün açık kalabilen bir sergi açmıştır. Sergi, büyük ve virane bir warehouse'da yapılmıştır. Kimliği ortaya çıkmasın diye serginin açılışına gitmeyen Banksy, şimdiye kadar kimliğini gizlemeyi başarabilmiştir.

Türkiye’de ve dünyada tıpkı Banksy gibi politik içerikli graffitiler ve sokak resimleri yapan sokak sanatçıları kendilerini sokaklarda göstermeye devam etmektedirler. Fakat Türkiye ölçeğinde detaylı bir tarama yapıldığında, genellikle estetik kaygılar taşıyan graffitilerin politik içeriklerinin olmadığı, politik içeriği olan yazıların ise, estetik kaygılardan uzak, salt mesaj içerikli düz duvar yazıları olduğu görülmektedir. En son “gezi olaylarında” da bolca örneklerinin görülebildiği bu tür yazılar, zekice yazılmış, ironik, kara mizah örnekleridir. Yaz- kaç mantığında, çok kısa sürede üretilmek zorunda olan bu yazılarda görülebilen resimsel öğeler de yine hızlı üretim mantığına uygun olan “stencil”lerdir. Stencil, kağıt, karton, metal gibi malzemelerden şablonlar kesilerek oluşturulan kalıplardır. Bu kalıplar duvara yerleştirilerek üzerlerine spreyleme sureti ile görüntüler duvara geçirilmiş olur. İngiliz Sokak sanatçısı Banksy, Fransız sokak sanatçısı “Blek Le Rat”, “Shepard Fairey”, “Margaret Kilgallen” stencil kullanan tanınmış sanatçılardandır.

Sonuç olarak kamusal alan, zaman zaman yasadışı da olsa, öz anlamı ile var olabilme çabasını sürdürmekte, kendi sanatçıları ile kendi sanatını üretip, bunu gerçek sahiplerine olması gerektiği yerde sergilemektedir. Hiçbir etkiye maruz kalmadan, yönlendiricisi, şekillendiricisi olmadan, kendi öz kaygıları haricinde hiçbir kaygıdan beslenmeden kendisini dışavuran bu oluşum, bir taraftan da kendisine ait olan kamusal alana sahip çıkmakta ve onu yaşatmaktadır. Tepkiden doğan ve hiçbir ticari kaygı taşımayan bu sanat, tepki gösterdiği, korumaya çalıştığı temel kavramlara ilişkin iletişim kurmak için içinde doğduğu ve kendisini var ettiği kamusal alanları seçmekte, sesini sahip çıkmaya çalıştığı kamusal alanın bizzat kendisi üzerinden duyurmaya çalışmaktadır. Toplumun sosyal, kültürel durumunu analiz etmek, insanların duygularını, tepkilerini ve bakış açılarını tespit edebilmek adına da önemli ipuçları sunan duvarlar, her ne kadar görmek istemeyenler olsa da inatla, her sabah başları önlerinde işlerine giden insanların dikkatini çekebilmek, kendisini gösterebilmek için boy göstermeye devam etmektedir.

Kaynakça

1. Ak, B. (2015, 05 14). *Kamusal Alan ve Sanat*. mimarlikdergisi.com: <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=378&RecID=2902> adresinden alındı
2. Erdoğan, G. (2009). *Kamusal Mekanda Sokak Sanatı: Grafiti İstanbul, Beyoğlu, Yüksek Kaldırım Sokak İncelemesi*. Trabzon: Yayımlanmamış yüksek lisans tezi.
3. Habermas, J. (2002). *Kamusallığın Yapısal Dönüşümü*. İstanbul.: İletişim Yayınları.
4. Kutal, G. (1998). *Biz Duvar Yazsınız*. İstanbul: Metis Yayınları.
5. O'Doherty, B. (2010). *Beyaz Küpün İçinde*. (A. Antmen, Çev.) İstanbul: Sel Yayıncılık.